

WWF Verdens naturfond
Postboks 6784 – St. Olavs plass
0130 Oslo
Org.nr.: 952330071MVA
Tlf: 22 03 65 00
wwf@wwf.no
www.wwf.no
facebook.com/WWFNorge

Olje- og energidepartementet
Postboks 8148 Dep
0033 Oslo

Deres ref.: 16/3757

15. mars 2017

Høringssvar fra WWF Verdens naturfond om regelverksforslag fra Europakommisjonen «Clean Energy for all Europeans».

WWF Verdens naturfond viser til høring av regelverksforslag fra Europakommisjonen om «Clean energy for all Europeans», og oversender vårt høringsinnspill. Dette er et svært omfattende regelverksforslag, og det kan være lett å gå seg bort i detaljene i denne store planen. Navnet på pakken «Clean energy for all Europeans» bør kunne fungere som en rettesnor for de valgene som må prioriteres, også fra Norge sin side. For å begrense jordens temperaturstigning til 1,5 -2 grader celsius slik Parisavtalen slår fast, må alle europeiske land forsere sin innsats dramatisk. Innen slutten av dette århundret må alle utslipp være eliminert. Innretningen på denne pakken vil være avgjørende for hvor fort Europa lykkes med sin andel av dette målet.

Hovedårsaken til klimaendringene er produksjon og forbruk av fossil energi¹. Hovedtiltaket for å stanse global oppvarming er derfor en omfattende omlegging av energisystemet vårt. Men ett tiltak alene kan ikke sikre at en slik omstilling både får faset ut de dyreste og mest forurensende løsningene først, og samtidig stimulere til fremvekst og kommersialisering av nye teknologier. Kvotesystemet, slik det er satt opp i dag, er ikke et velegnet virkemiddel hverken for å kutte utslipp eller for å sikre fremveksten av alternativene til fossil energibruk. Vi trenger et mylder av virkemidler og tiltak, og vi trenger at alle land finner frem til sine beste løsninger for å kutte utslipp raskt, for å unngå klimakonsekvenser som vil ha katastrofale følger for Europas folk og natur.

Norge kan spille en sentral rolle i Europas omstilling til et fornybart energisystem på grunn av vår posisjon som en stor fornybaraktør. Med utslippskuttene som kreves i alle EU-land for å nå klimamålene kan ikke Norge satse på at Europa vil fortsette kjøpe norsk gass i uoverskuelig fremtid. Norge må posisjonere seg nå for å forbli en stor energinasjon også i fremtidens energimarked, og derigjennom øke norske bedrifters konkurransekraft. Et hovedmål for Norge bør være å jobbe for utfasing av fossil energi både hjemme og i Europa, blant annet ved å heie på utfasing kullkraftverk som tar mye plass i energisystemet.

Dessverre opplever WWF at Norge ikke har bidratt på en konstruktiv måte for å hjelpe Europa med energiomstillingen så langt. En uttalt skepsis til nasjonale fornybarmål og støtteordninger, en urokkelige tro på at markeds løsninger alene vil løse problemet, samt regjeringens påtrykk for å sikre den politiske forankringen av gassens rolle i Europas energimiks, er alle eksempler på posisjoner hvor Norge jobber mot den grønne samfunnsomstillingen som klimamålene krever av oss.

¹ FNs klimapanelers synteserapport AR5 fra 2014 <http://ipcc.ch/report/ar5/syr/>

WWF mener Norge må jobbe for å sikre overgangen til et 100% fornybart energisystem i Europa. For å få til å fase inn fornybar energi samtidig som Europa fjerner sin avhengighet til fossile energikilder, må alle de følgende elementene trekke i samme retning:

- Øk ambisjonsnivået: Mål for fornybar energi (45%) og energieneffektivisering (40%) i 2030 i forhold til 1990-nivå er nødvendig for å være på linje med forpliktelsene fra klimaavtalen fra Paris.
- Europeiske land må få på plass nasjonale mål for fornybar energi som sørger for at alle land tar del i omstillingen.
- Fossil kraft må gradvis fases ut av energisystemet der de eldste og mest forurensende kraftverkene fases ut først, slik at etterspørselen etter fornybar energi øker.
- Reformerte markedsregler må være tilpasset overgangen til et nytt system som inneholder mye fornybar energi og økt fleksibel etterspørsel.
- Kraftnettet i Europa må integreres bedre for å binde ulike regioner og energiresurser sammen.
- Støtteordninger for fornybar energi må hjelpe nye teknologier og sørge for at modne teknologier når en viss markedsandel.
- Gode styringssystemer må komme på plass for å sikre gjennomføring av fornybardirektivet og håndheving av EU-målene.

Innledning

Vi har kun fem år igjen av karbonbudsjettet med dagens utslippsnivå, dersom vi ønsker å ha 66% sjanse for å unngå mer enn 1,5 graders oppvarming². Men de klimamålene som verdens land har meldt inn for 2030 tar oss nå mot 3,4 graders global oppvarming³. Alle land må gjøre mer, og Norge og EU må ta vår del av ansvaret. For å få ned utslippene tilstrekkelig til å ha mulighet til å unngå mer enn 1,5 C global oppvarming, må de globale utslippene ned med 6% hvert år⁴. For å være på linje med Paris-avtalen må EU ha et samlet utslippsmål på 55% reduksjon i 2030 i forhold til 1990-nivå⁵. EU-landene har samlet redusert sine utslipp med 27% i perioden 1990-2014⁶. Norge har til sammenligning ikke redusert våre utslipp nevneverdig i samme periode. I Norge har vi omtrent samme utslipp i 1990 (51,9 mill tonn), og i 2015 (53,2 mill tonn)⁷. Norge planlegger heller ikke å kutte utslippene slik vi har forpliktet oss til, men forventer det samme utslippsnivået i 2030 (52,5 mill tonn) som vi har i dag⁸.

De viktigste årsakene til at utslippene går ned i Europa er 1) mindre fossil kraftproduksjon 2) mer fornybar energi og 3) energieffektivisering. De viktigste klimaverktøyene i EU; EUs kvotesystem og innsatsfordelingsforordningen i ikke-kvotepliktig sektor, er ikke strukturert på en måte som vil

² Carbon Brief Analysis: [Only five years left before 1.5C carbon budget is blown](#)

³ UNEP; [The Emissions Gap Report](#) 2016; November 2016.

⁴ Ibid.

⁵ Basert på 1) UNEPs anbefalinger 2) at alle land bidrar like mye 3) ha mer enn 66% sjanse for å unngå mer enn 2° C global oppvarming.

⁶ Climate Action Tracker EU <http://climateactiontracker.org/countries/eu.html>

⁷ Utslipp Norge SSB <https://ssb.no/natur-og-miljo/statistikker/klimagassn/aar-endelige>

⁸ Utsliffsframskrivinger i 2030, Miljødirektoratet M-386, 2015

<http://www.miljodirektoratet.no/Documents/publikasjoner/M386/M386.pdf>

føre til de utslippskutt som Europa må bidra med for at verden når Paris-avtalen. Til det er ambisjonsnivået for utslippsreduksjoner for lavt, overskuddet av kvoter for stort, og kvoteprisen er utilstrekkelig som prissignal. Mangelen på nasjonale fornybarmål og kun indikative nasjonale mål for energieffektivisering er også viktige mangler i systemet som nå er foreslått.

Energipakken som nå er på høring vil gi svaret på om Europa likevel kan bidra til at Paris-avtalen nås, til tross for det lave ambisjonsnivået. Da må pakken og dens tiltak struktureres slik at energi spares, utslipp kuttes, og at markedet fungerer slik at fornybar energi tar over for fossile energikilder.

Norges rolle i Europas energimarked

Norge er en stor energinasjon, og er tett integrert i Europas energinett, både med eksisterende og planlagte nye kraftkabler. Mesteparten av norsk gassproduksjon eksporteres til Europa. Men Europa tar nå grep for å sikre sin egen energisikkerhetssituasjon ved å gjøre seg mindre avhengig av gassrørledninger, særlig fra Russland. Det ene grepet er å bygge opp infrastruktur for å kunne ta mer i bruk flytende gass, med bygging av LNG-stasjoner over hele Europa som er beskrevet i EU-kommisjonens forslag til energisikkerhetspakken⁹. Det andre grepet er et målrettet løp for å øke energieffektiviseringen i bygningsmassen gjennom EU-kommisjonens forslag til varme- og kjølestrategi¹⁰. Naturgass står i dag for 46% av energibruk til varme og kjøling i bygg, og målet er å bli fossilfri i denne sektoren innen 2050. Dette vil også påvirke Norges rolle som gasseksportør til Europa. For å være i forkant av utviklingen som vil komme i Europa, må Norge ta en konstruktiv rolle der vi styrker vår posisjon som en viktig leverandør av fornybar energi til EU. Vi må satse mer i retning av produksjon av fornybar energi og kraftsystemtjenester samt kabler og batterier. Norsk vannkraft kan spille en nøkkelrolle i fremtidens fornybare kraftsystem, som vil være spesielt avhengig av fornybar grunnlast i kalde vinterperioder med lite vind og sol. Vi har et godt integrert nordisk kraftsystem, som er relativt godt rustet til å utnytte fleksibilitet over store områder sammenlignet med EU. Dette tilrettelegger for en stor andel fornybar energi i kraftmiksen, og her kan Norge være en kunnskapsleverandør til EU. Det er vesentlig for klimaet at energi- og klimapolitikken i EU og i Norge nå tilrettelegges på en måte som tillater en størst mulig andel fornybar energi raskest mulig. Kraftsystemet må innrettes slik at det blir mer fleksibelt og dynamisk, med mange småprodusenter hvor privatpersoner også kan være med å bidra inn i markedet som strømprodusenter. Norge kan spille en svært positiv rolle i å hjelpe Europa med å bli fornybart, men da må vi ta omstillingsprosessen som foregår i Europa på alvor, og bidra i å styrke vilkårene for fornybar energi i denne viktige høringsrunden.

WWFs innspill til konkrete deler av vinterpakken

⁹ Faktaark om EU-kommisjonens forslag til å øke infrastruktur for å bruke mer LNG http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-16-310_en.htm

¹⁰ Faktaark om EU-kommisjonens forslag til varme- og kjølestrategi februar 2016 http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-16-311_en.htm

WWF ønsker å kommentere på de delene av vinterpakken som er løftet opp i høringsnotatet fra regjeringen. Under følger våre innspill til:

- 1) Styringssystemet for energiunionen (del 3 i høringsbrevet)
- 2) EUs 2030-mål for fornybar energi og energieffektivisering (del 2 i høringsbrevet)
- 3) Markedsregelverket (del 1 i høringsbrevet)

1. Styringssystemet for energiunionen

Et nytt styringssystem for energiunionen skal ha til formål å samkjøre et bredt spekter av planlegging, rapportering og overvåkning. Det er mye bra i denne delen av vinterpakken, som er viktig å beholde. Det er likevel noen ting som kan forbedres.

1.1 Nasjonale mål

Det er ikke lagt opp til at medlemslandene skal ha nasjonale målsettinger for fornybar energi eller energieffektivisering. For energieffektivisering er det indikative nasjonale mål, og for fornybar energi er det ikke nasjonale mål, men eksplisitt et felles EU-mål. For at ulike land skal føle seg forpliktet til å bidra til mer fornybar energi og energieffektivisering, må målene gjøres bindende på nasjonalt nivå. WWF er bekymret for at et samlet fornybarmål for EU vil føre til store forskjeller i hvordan de ulike landene vil utvikle sitt energisystem, og at noen land velger å ikke gjøre noen tiltak for å begrense utslippene i energisystemet. WWF ber derfor Norge om å ta til orde for bindende nasjonale mål for fornybar energi og energieffektivisering.

1.2 Langsiktig klima- og energiplanlegging

EU-landene skal lage klima- og energiplaner for 2030. I tillegg foreslås det at medlemslandene innen 2020 og hvert tiende år framover skal levere inn langsiktige strategier som går til minimum 2070 og som er konsistent med det nasjonale 2030-målet. WWF mener at disse nasjonale planene er svært viktige for utviklingen av EU som lavutslippssamfunn, og at de tas på alvor nasjonalt. WWFs Maximiser er et verktøy som går gjennom ulike EU-lands klima- og energiplaner som ble levert i 2015 (Low Carbon Development Strategies)¹¹ Basert på våre analyser mener WWF at kvaliteten på disse klima- og energiplanene ikke er så gode som de bør være for å kunne fungere som en rettesnor for å nå EUs klimaforpliktelser etter Parisavtalen.

WWF synes det er bra at EU legger opp til nasjonal klima- og energiplanlegging for 2030 og en langsiktig strategi for femti år framover. Men 2050 bør også være en konkret milepæl som følges opp med konkrete handlingsplaner. EU-kommisjonen har ikke tatt med noen forslag for å inkludere 2050 som et strategimål, ei heller er EU-kommisjonens 2050 roadmap fulgt opp. Norge bør gjennom sine innspill etterspørre at konkrete målsetninger og planer også for 2050 inkluderes som en del av vinterpakken.

¹¹ Hvordan vurderer Maximiser klima- og energiplanene?

<https://static1.squarespace.com/static/57050297356fb0e173a11732/t/58821929f7e0ab552723c1a3/148492114394/LCDS+assessment+tool+concept.pdf>

2. EUs 2030-mål for fornybar energi og energieffektivisering

I innspillene som Norge har sendt inn til EU om fornybardirektivet legges det vekt på at det ikke er behov for bindende nasjonale mål for fornybar energi og energieffektivisering fordi EUs kvotesystem skal fungere som et virkemiddel som setter en pris på karbon og faser ut fossil til fordel for fornybar. Det legges også vekt på at EUs kvotesystem må være hjørnesteinen i EUs klima- og energipolitikk¹². Men dette står nå i fare for å slå beina under andre tiltak og bidrag for å få opp fornybar energi i Europa. Dersom EUs kvotesystems kvotepris blir hovedvirkemiddelet vil det kunne være negativt for å fase ut gamle kullkraftverk, fordi det igjen kan føre til at prisen på kvoter synker. Vi har sett at utslippene i EU har vært lavere enn det som er satt som tak i EUs kvotesystem, og kvotesystemet har derfor ikke fungert for å prise karbon. Kvotesystemet har i stedet flommet over av overskuddskvoter (vi går mot 3,8-4,4 milliarder overskuddskvoter i 2020)¹³. Kvotesystemet vil derfor ikke kunne gi et riktig prissignal de neste 15 årene slik det er strukturert nå. Til det er prisen på kvotene for lav og overskuddet av kvoter i markedet for høyt. Dermed blir det helt nødvendig med andre støtteordninger for en tilstrekkelig rask utvikling og utbygging av fornybar energi. Det er på tide å innse at ordningen alene ikke er tilstrekkelig til å få på plass de nødvendige investeringene i fornybar energi. Dette bør Norge anerkjenne og kommunisere åpent overfor EU. I stedet for å skyve ETS-systemet foran oss bør Norge fremme innspill som støtter en raskere avvikling av fossil infrastruktur i Europa og som øker de nasjonale målene for fornybar energi og energieffektivisering.

Utslippsreduksjonene i EU har hovedsakelig kommet på grunn av nasjonale krav til utbygging av fornybar energi og målrettet satsing på energieffektivisering. Derfor er det fortsatt svært viktig å fokusere på disse tiltakene som vi vet virker. En utfordring for Norge vil være at energieffektivisering i eksisterende bygningsmasse kan bidra til å redusere gassbehovet i Europa betydelig. Varme og kjøling i bygg og industri står for 50 % av energibruken i Europa. Nesten halvparten (46%) av energibruken kommer fra gass, mens kun 18% kommer fra fornybar energi. Når EU regner med å redusere energibehovet knyttet til varme og kjøling med 42-56% i 2050, vil dette ha en stor implikasjon for Norges eksport av gass, men en positiv effekt på EUs klimaregnskap¹⁴. WWF mener at en slik omstilling vil komme, uavhengig av Norges posisjon. Det er derfor viktig at Norge nå begynner å innrette vår egen energipolitikk slik at vi kan ta betydelige markedsandeler i det elektrifiserte energimarkedet som vil vokse frem, i stedet for å forsøke å bremse overgangen fra fossile kilder av hensyn til egen gasseksport.

2.1 Energieffektivitetsdirektivet (EED): Energieffektiviseringsmålet må økes til 40% innen 2030.

¹² Regjeringen: Innspill til fornybardirektivet 10.02.2016

<https://www.regjeringen.no/contentassets/ca446f4845bf473ea3ae82d1bb63454d/answer.pdf>

¹³ Sandbag 2016: Comparing options for addressing EU ETS oversupply <https://sandbag.org.uk/wp-content/uploads/2016/11/Comparison-of-options-for-tightening-supply-in-the-EUETS-updt.pdf>

¹⁴ Faktaark fra EU-kommisjonen om varme og kjøling i bygg og industri: Towards a smart, efficient and sustainable heating and cooling sector [http://europa.eu/rapid/press-release MEMO-16-311 en.htm](http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-16-311_en.htm)

All produksjon av energi har en kostnad for miljøet. Den beste energien er derfor den man ikke bruker. I EU har man foreslått et bindende energieffektiviseringsmål på 30% på EU-nivå innen 2030. Som tabellen under viser, har energieffektivisering enormt store gevinster i form av nye jobber, reduserte klimagassutslipp, reduksjoner i helsekostnader og økt bruttonasjonalprodukt. Vi ser også at jo høyere energieffektivitetsmål for 2030, desto større er de positive ringvirkningene. Energieffektivisering kan alene føre til en overoppfyllelse av EUs klimamål for 2030, som er på 40% totalt. WWF ber derfor om at Norge tar til orde for at energieffektivitetsmålet må økes til 40% innen 2030. Også i Norge er potensialet i denne sektoren stort. Opptil 14 000 nye arbeidsplasser kan skapes innen energieffektivisering alene, hvis vi styrker arbeidet med å effektivisere 10 TWh i eksisterende bygg¹⁵.

2030 Energieffektiviseringsmål	30%	33%	35%	40%
Reduksjon av gassimport	12%	23,4%	29%	41%
BNP økning innen 2030 i EU	0,39%	1,45%	2,08%	4,08%
Antall nye jobber i EU	0,4 mill	>1,6 mill	>2,4 mill	>4,8 mill
Reduksjon i kostnader knyttet til forurensningstilsyn og helseskader	5-8 mrd/år	15-28 mrd/år	20-37 mrd/år	30/60 mrd/år
Totale reduksjoner i klimagassutslipp (% i forhold til 1990-nivå)	41%	43%	44%	47%

Tabellen viser fordelene av ulike energieffektiviseringsmål. Dataene er hentet fra EU-kommisjonens Impact Assessment som følger forslaget om å revidere energieffektiviseringsdirektivet og viser fordelene ved å øke energieffektivitetsmålet for 2030.

Til tross for at det er EØS-relevant, og har et stort verdiskapingspotensiale, har Norge likevel unnlatt å implementere energieffektiviseringsdirektivet for perioden 2013-2020. Først i 2016 fikk Norge et overordnet mål om energieffektivisering (10 TWh redusert energibruk i eksisterende bygningsmasse) i behandlingen av Energimeldingen Kraft til Endring (Innst. 401 S (2015-2016))¹⁶. WWF mener at Norge må ta til orde for å øke det overordnede energieffektiviseringsmålet for 2030 til 40%, og at dette målet også må bli bindende for Norge. Norge må så følge opp dette målet med å lage en handlingsplan for hvordan dette målet skal oppnås i praksis.

2.1.1 Gå inn for et strengere energieffektiviseringskrav (EED Art.7)

Under dagens EED Art. 7, kreves det at medlemsland sparer 1,5% energi hvert år ved å gjennomføre en energieffektiviseringsplan, eller gjennom alternative virkemidler (for eksempel

¹⁵ Veikart fra Elektroforum til Grønn konkurransekraft om energieffektivisering

http://www.gronnkurransekraft.no/files/2016/07/elektroforum_gronnkurransekraft_sluttrapport.pdf

¹⁶ Innstilling 401 S (2015-2016) fra Energi- og miljøkomiteen til Energimeldingen "Kraft til endring"

<https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Innstillinger/Stortinget/2015-2016/inns-201516-401/>

skattelegging eller andre finansielle tiltak) som bidrar til samme resultat. Norge bør jobbe for at det i neste periode også inkluderes et 1,5 % årlig energieffektiviseringsmål under Art. 7.

I praksis leverer medlemslandene kun halvparten (0,75% energisparing hvert år) fordi de tillates å 1) ekskludere energi solgt til transportsektoren når de utregner 1,5% målet og 2) fordi medlemslandene kan bruke ulike unntak som reduserer det årlige energisparemålet med opptil 25%. Revideringen av energieffektiviseringsdirektivet gir en mulighet for å styrke Artikkel 7 for å få større energisparing, ved å:

- Inkludere energisalg til transportsektoren i baseline for utregningen av 1,5%-reduksjonsmålet
- Fjerne unntakene, som nå brukes som et statistisk triks for å redusere nasjonale mål heller enn en måte å ta hensyn til spesielle nasjonale forhold.

2.1.2 Bygningsenergidirektivet EPBD må definere en tydeligere plan for en avkarbonisert bygningsmasse i 2050.

EU-kommisjonens forslag til revidert bygningsdirektiv krever at EU-landene skal avkarbonisere/fjerne utslippene fra nasjonale bygningsmasse innen 2050, med spesifikke milepæler for 2030 (Art. 2a). Men hvordan dette skal skje er ikke definert i forslaget til bygningsdirektivet, noe som muligens kan åpne for alternative ambisjonsnivåer og implementering i de ulike EU-landene.

EU-kommisjonens forslag må styrkes ved å tydeligere definere avkarbonisering i bygningsdirektivet:

- Energiforbruket skal drastisk reduseres i bygningssektoren gjennom energieffektiviseringstiltak slik at energiforbruket reduseres med 80% innen 2050.
- Fornybar energi skal dekke resten av energibehovet i bygningene.

2.2 Fornybar energi: Nasjonale mål for fornybar energiandel i tråd med Paris-avtalen

2.2.1 Oppjuster fornybarmålet for 2030 til 45%

EU må oppjustere fornybarmålet i 2030 slik at det er i tråd med ambisjonene som ligger i Paris-avtalen om å unngå mer enn 1,5 graders global oppvarming. For å ha et 100% fornybart energisystem i 2050, bør EU ha en fornybarmål i 2030 på 45%.

EU-kommisjonens forslag i revideringer av fornybardirektivet (RED) er svært skuffende. Målet på 27% fornybarandel i 2030 er ikke på linje med Paris-avtalen, og er lite ambisiøst. Vi ser en svekking av EUs rammeverk for fornybar energi i en tid der en styrking av rammeverket er sårt tiltrengt – særlig for å øke andelen vind og sol i energisystemet.

Norge har store muligheter til å hjelpe Europa med å øke fornybarandelen ved hjelp av kraftutveksling gjennom overføringskabler til kontinentet, og muligheter for satsing på marin

fornybarproduksjon som er koblet til dette overføringsnettet. WWF oppfordrer Norge til å fremme vår fornybare energi som vårt viktigste bidrag i Europas energipakke, fremfor gass som gradvis vil bli mindre relevant i den europeiske energimiksen.

2.2.2 Nasjonale mål

EU-kommisjonen har foreslått et vagt fornybarmål på EU-nivå, mens de burde foreslå ambisiøse nasjonale utslippsmål. WWF ber Norge ta til orde for at EU viderefører nasjonale fornybarmål fram mot 2030 for å sørge for at alle land bidrar til omstillingen av EUs energisystem til å bli «Clean Energy for All».

Fornybardirektivet fra 2009 med nasjonale målsettinger for fornybarandel har spilt en avgjørende rolle i hvordan energimarkedet har investert i fornybar energi og bidratt til dramatiske prisfall i sol- og vindteknologier. Det har vært en forrykende utvikling i disse teknologiene, som nå konkurrerer med ny fossilkraft. Men for å sikre at markedet investerer i tilstrekkelig ny fornybar kraftproduksjon, må nasjonale mål for fornybar energiproduksjon bli mer ambisiøse samtidig som det fases ut gamle og nedbetalte fossile kraftverk som produserer svært billig strøm. Dette vil føre til at etterspørselen etter ny fornybar kraft vil gå opp.

2.2.3 Lagringskapasiteten må økes

Når fossile kraftverk, skal fases ut og erstattes med variabel energiforsyninger som vind og sol, vil behovet øke for lagring av strøm når det blir produsert. Det vil fortsatt være behov for forskning og modning av markedet for lagringskapasitet. WWF ber Norge støtte at dette løftes opp og inn i markedsregelverket.

3. Markedsregelverket

Energisystemet er i rask endring, men dessverre har EU-kommisjonen ikke klart å ta innover seg de endringene som vil komme i elektrisitetsmarkedet. WWF mener at markedsregelverket må ta tilpasses til et marked med fleksibel etterspørsel og variabel fornybar energiforsyning, og gradvis fase ut utdatert, ineffektiv og lite fleksibel kraftforsyning fra fossile energikilder. Pakken som nå er fremmet behandler ny fornybar energi som et problem, ikke som en løsning. Det er bekymringsfullt at EU foreslår et regelverk som er tilpasset nåværende energimiks med lite fleksibel kraftforsyning, i stedet for å legge til rette for fremtidens energisystem som må bli 100% fornybart dersom skal vi nå klimaforpliktelsene.

Et energisystem basert på fornybare energikilder vil ha svingende produksjon avhengig av sol- og vindforhold, som til tider vil føre høy produksjon og lave kraftpriser. Men forventninger om lave kraftpriser stopper ikke behovet for en omlegging av EUs kraftsystem fra fossilt til fornybart. Det er viktig at markedssystemet som nå skal bygges opp, struktureres slik at investorer motiveres til å satse på fornybare energiprosjekter helt til kraftsystemet i EU er 100% fornybart. I Norge har vi sett at høy fornybarproduksjon og lave kraftpriser forståelig nok har skapt bekymring for lønnsomheten hos kraftbransjen. Men å jobbe mot økte andeler av fornybar energiproduksjon er kontraproduktivt i et Europa som skal øke sin fornybarandel fra 20% til 100% i løpet av noen få

tiår. Norge og norske aktører bør heller orientere seg mot mulighetene som oppstår i markedet når all forossilbruk både i transport, kraft og varme skal erstattes gjennom elektrifisering. Det er flere virkemidler som kan brukes for å skape sikkerhet hos investorene, og WWF mener landene i Europa bør ta i bruk alle disse.

- 1) **Støtteordninger som er tilpasset fornybarteknologi og region.** Risikoen hos investorene ligger i hovedsak i innstalleringskostnadene siden driftskostnadene er lave (for eksempel er sol- og vindenergien gratis), så en støtteordning som tar noe av denne risikoen bort vil gjøre det lettere å investere. Støtteordningene må tilpasses ulike fornybarteknologier slik at også umodne teknologier kommer ut i markedet og modnes.
- 2) **Pris på utslipp.** En høy pris på utslipp vil gjøre at det blir dyrere å kjøpe strøm og varme produsert av fossile energikilder enn de som er fossilfri. Kvotesystemet er ment å skape en slik balanse, men dette vil ikke gi tilstrekkelige prissignaler før etter 2030 på grunn av for lite ambisiøse mål og stort overskudd i markedet. Kvotesystemet kan derfor ikke være den ene løsningen som skal sikre investeringer i fornybar energi til fordel for fossil energiproduksjon.
- 3) **Utfasing av fossile kraftverk.** En gradvis utfasing av fossil energi vil øke etterspørselen av fornybare energikilder fordi det blir mer plass i markedet. Dette er et tiltak Norge bør støtte.

WWFs innspill til de ulike delene av markedsregelverket:

3.1 Smart Retirement: smart utfasing av gamle fossile kraftverk må inn i regelverket.

Utfasing av gamle, karbonintensive og ikke-fleksible kraftverk er en forutsetning for å få til et suksessfullt markedsdesign mot 2030. En utfasing av kullkraftverk vil styrke Norges posisjon både som fornybar- og gassprodusent, og det må være av interesse for Norge at dette punktet kommer inn i den endelige energipakken. Dette er et svært viktig punkt for å sikre raske utslippskutt. Vi viser også til det overordnede kravet fra Europas sisvilsamfunnsorganisasjoner om at kullkraftproduksjonen og kullgruvevirksomhet i Europa må fases ut før 2030, for ytterligere begrunnelse for dette punktet¹⁷.

3.2 Demand side response: Gjør markedet mer egnet for fleksibel etterspørsel og fornybar energi.

EU-Kommisjonens forslag om bedre markedstilgang for fornybar energi og fleksibel etterspørsel må beholdes slik det nå er skrevet. Det som er av særlig betydning er de foreslåtte setningene *'balancing market rules and products shall respect the need to accommodate increasing shares of variable generation'*, og at de går ned til 15 minutters balanseavregningsperiode for hele EU, som viser avviket mellom strøm som er kjøpt i forhåndsmarkedet og det som faktisk brukes av

¹⁷ Mer detaljer angående smart utfasing av gammel og karbonintensiv kraftproduksjon finnes her: "[The Market Design Initiative and Path Dependency: Smart retirement of old, high-carbon, inflexible capacity as a prerequisite for a successful market design.](#)"

kunden. Tredjepartsleverandører som samler etterspørselsenheter i kraftmarkedet for å kunne tilby fleksibel etterspørsel må fullt ut kunne få delta i kraftmarkedet. En del kraftprodusenter krever kompensasjon for tapt inntekt på grunn av at strømforbruket ved fleksibel etterspørsel synker når kraften er dyr, og dermed blir inntektene lavere. WWF mener at det ikke er grunnlag for kompensasjon av dette, og oppfordrer kraftbransjen til å ta en aktiv del i dette nye markedet.

3.3 Capacity mechanisms: Reservemekanismer må ikke føre til mer subsidiering av fossil kraftproduksjon.

Behovet for å ha tilgjengelig kapasitet for å ivareta balanse i systemet og leveringssikkerhet må ikke føre til subsidiering av gamle og fossile kraftverk som ellers ville blitt faset ut.

Reservemekanismene bør kun tillates når det er et bevist behov, gjennom European Resource Adequacy Assessment (foreslått av EU-kommisjonen). Disse mekanismene må aldri tillate å subsidiere kullkraft, men derimot ha en høy inngangspris til markedet dersom de blir tatt i bruk. Kapasitetsmekanismene må ta hensyn til bidragene fra energieffektivisering, fleksibel etterspørsel, energilagring og nettforbindelser, før stående strømkapasitet betales for å stå til disposisjon som reserver i markedet.

3.4 Forslaget i «European resource adequacy assessment» som skal sikre nok installert kapasitet må ikke bli en inngangsport for de ulike medlemslandene til å holde kullkraft i live.

Det er helt essensielt for å nå klimamålene at denne energipakken favoriserer fornybar framfor fossil kraftproduksjon. I EU-kommisjonens forslag til kartlegging av om det er tilstrekkelig ressurser i markedet, er det ikke lagt inn at de mest bærekraftige valgene skal prioriteres først, slik som energieffektivisering og lagring, før kraftproduksjon legges til. Dette må snus slik at de mest bærekraftige alternativene vurderes først

3.5 Priority dispatch: Fornybar må få prioritet på kraftnettet og skjermes mot avstenging ved overproduksjon.

Fornybar energi, og da særlig sol og vind som har svingende produksjon og dårlig lagringskapasitet, må prioriteres på nettet før fossil infrastruktur av hensyn til klimaet. Produksjon fra fornybare energikilder må prioriteres framfor fossil energi dersom vi skal få til omstillingen av energisystemet og hurtige utslippsreduksjoner i tråd med klimamålene.

Av samme årsak må fossil energi skrus av først ved overproduksjon. I utgangspunktet er fornybar energiproduksjon enklere og billigere å skru av enn for eksempel kullkraftverk som har en lang stengt tid. Men når målet er å ha så lave utslipp som mulig i energisystemet, må fornybar energi alltid prioriteres foran fossilt.

Avslutning

Det bør være i Norges interesse at Europa lykkes med å nå Parismålene, og at energisystemet så hurtig som mulig omstilles fra fossilt til fornybart.

Det er viktig at politikktutformingen i Europa baserer seg på helt oppdaterte tall for kostnadsreduksjoner og teknologiutvikling for å lage politikk som er tilpasset de raske endringene for fornybar energi i markedet¹⁸. Her er noen fakta som underbygger utviklingen:

- 21.1 GW (altså 86%) av ny kapasitet som installert i EU i 2016 (totalt 24.5GW) var basert på vind, sol, biomasse og vannkraft. Dette var en betydelig større andel enn i 2014, da disse energikildene dekket 79% av den nye installerte kapasiteten¹⁹.
- Solenergikapasiteten i Storbritannias ble doblet i 2015, som førte til at 2016 hadde mer produksjon av sol enn kull i perioden april til september (7,000 GWh elektrisitet fra sol i Storbritannia, mot 6,300 GWh fra kull)²⁰.
- EU har blitt stadig mer avhengig av import av fossile brennstoff noe de ønsker å endre med denne vinteropakken. I 2015 dekket EU 73% av behovet for fossile brensler med import. Samme andel var i 1990 på 53%²¹.
- Mer fornybar energi skaper ikke ustabilitet i kraftnettet. Tyskland har gått fra 10% fornybar energi i sin elektrisitetsmiks i 2006 til over 30% i 2015. I samme periode har antall minutter med strømbrudd blitt redusert fra over 21 minutter i 2006 til 13 minutter i 2015²².
- EU har totalt inninstallert mer kapasitet enn det er behov for. Dette gjør at det ikke er behov for nye mekanismer for å dekke behovet for elektrisitet. I de siste fem årene har det sjeldent skjedd at kunder har oppdaget strømbrudd på grunn av utilstrekkelig elektrisitetsproduksjon og kapasitet²³.

WWF Verdens naturfond vil med dette takke for muligheten til å bidra med høringssvar om EUs viktige energipakke "Clean energy for all Europeans". Vi oppfordrer Norge til å se mulighetene i å styrke fornybarsatsingen i Europa, og ber norske politikere engasjere seg i utformingen av vinteropakken slik at den kan bli i tråd med klimamålene fra Parisavtalen.

¹⁸ Carbon Tracker 2017: Expect the unexpected http://www.carbontracker.org/wp-content/uploads/2017/02/Expect-the-Unexpected_CTI_Imperial.pdf

¹⁹ <https://windeurope.org/wp-content/uploads/files/about-wind/statistics/WindEurope-Annual-Statistics-2016.pdf>

²⁰ <https://www.carbonbrief.org/analysis-uk-solar-beats-coal-over-half-year>

²¹ <http://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/7882431/8-20022017-AP-EN.pdf>

²² <https://www.cleanenergywire.org/factsheets/germanys-electricity-grid-stable-amid-energy-transition>

²³ http://ec.europa.eu/competition/sectors/energy/state_aid_to_secure_electricity_supply_en.html

Vennlig hilsen
for WWF Verdens naturfond

A handwritten signature in blue ink that reads "Ingrid Lomelde".

Ingrid Lomelde
Miljøpolitisk ansvarlig
ilomelde@wwf.no

Ragnhild Elisabeth Waagaard (sign)
Senior klima- og energirådgier
rwaagaard@wwf.no

Vedlegg 1: The energy union mystery beast – WWFs forventninger om hvordan EUs energipakke bør se ut (fremdeles relevant, selv om denne ble laget før EU-kommisjonen kom ut med sitt forslag høsten 2016).
http://awsassets.panda.org/downloads/governance_beast.pdf

